

Markkinat / Teemu Kokki

13.5.2024

Julkinen

Tukkumarkkinoiden tiedonvaihdon kehitysfoorumin pöytäkirja 13.5.2024

Aika 13.5.2024 klo 12.45–15.15

Paikka Fingridin toimisto, Lökkisepäntie 21

Läsnä	Teemu Väre	Fingrid Oyj
	Päivi Karppanen	Fingrid Oyj
	Teemu Kokki	Fingrid Datahub Oy (kohdat 1.1–1.4)
	Jaakko Luokkamäki	Caruna Oy
	Miia Miettinen	Energiateollisuus ry
	Jarmo Lapakko	EPV Energia Oy
	Tuomas Pulkkinen	eSett Oy
	Jari Nykänen	Paikallisvoima ry
	Jari Aurojärvi	PD Power Oy
	Henri Kemppe	UPM Energy Oy
	Seppo Nurminen	Volue Oy
	Joonas Muikku	Fingrid Oyj (kohdat 1.2–1.3)

Poissa	Janne Kauppi	Energiateollisuus ry
	Anssi Toura	Helen Oy

1 Asialista**1.1 Kokouksen avaus ja agenda**

Teemu V kävi läpi tapaamisen agendan. Lisäyksiä agendalle ei tullut.

1.2 Lyhyet ajankohtaiset

Teemu V esitteli lyhyitä nostoja ajankohtaisista asioista. Seuraavan vuoden aikana on tulossa varsin suuri määrä erilaisia markkinamuutoksia.

Keskusteltiin 15 minuutin vuorokausimarkkinoista ja siihen liittyvistä siirtymäajoista mittauskyvykkyyksien suhteen. Pörssisähkön siirtyessä 15 minuutin hintoihin vuonna 2025 tulee myös loppukäyttäjien sähkösopimusten hinnoittelu siirtymään vähitellen 15 minuutin resoluutioon, mutta toisaalta varttimittausvelvoite kaikille verkkoyhtiöiden käyttöpaikoille astuu voimaan vasta vuoden 2029 alussa.

aFRR-energiamarkkina otetaan käyttöön 29.5.2024 klo 14. Alkuvaiheessa kyseessä on kansallinen markkinapaikka. Liityntä Euroopan laajuisen aFRR-energiamarkkinan PICASSO-alustalle on siirtynyt syksyyn 2024. Reservitoimittajan näkökulmasta tällä ei ole vaikutusta ennen kuin myös naapurimaita liittyy mukaan ja rajat ylittävä kaupankäynti voi alkaa. Myöhemmin kun Ruotsi tai Viro liittyvät mukaan, alkaa laajemman markkinan vaikutus mahdollisesti näkyä myös reservitoimittajille.

Markkinat / Teemu Kokki

13.5.2024

Julkinen

Päivänsisäisen markkinan huutokaupat käynnistynevät 13.6.2024, ellei viimeisissä testauksissa ilmene isompaa ongelmaa. Huutokauppoja järjestetään päivittäin 3 ja jatkuva kaupankäynti keskeytetään huutokauppojen ajaksi. Tavoitteena on mahdollistaa markkinatoimijoille uusi tapa tasapainottaa portfoliotaan. eSett:n järjestelmissä ID-huutokaupat näkyvät omana tuotteenaan.

1.3 mFRR-kapasiteettimarkkinan muutokset

Joonas kertoi mFRR-kapasiteettimarkkinaprojektista. Alun perin pohjoismainen mFRR-kapasiteettimarkkina piti ottaa käyttöön jo vuonna 2023. Uudelleenjärjestäytymisen jälkeen mukaan jäivät Fingrid, Svenska kraftnät ja Energinet. Uuden aikataulun mukaan markkinapaikka pitäisi saada käyttöön vuoden 2024 aikana. Markkina-alustana toimii sama NMMS-järjestelmä (Nordic Market Management System) kuin aFRR-kapasiteettimarkkinalla. Projekti on osa pohjoismaista tasehallintahanketta (NBM).

Käytiin läpi projektin seuraavia vaiheita Suomen ja Fingridin näkökulmasta. Uuden markkina-alustan konfigurointi on käynnissä aikavälillä 04-06/2024, jonka yhteydessä kopioidaan osapuolien tiedot nykyisestä järjestelmästä uudelle alustalle. Kansallinen simulointitestijakso seuraa 09/2024, jonka aikana on mahdollista testata mm. sanomaliikennettä. Kansallinen käyttöönotto pohjoismaisella alustalla ilman rajasiirtoja on tarkoitus tapahtua 10/2024 (22.10.2024). Kaikkien kolmen TSO:n yhteinen mFRR-kapasiteettimarkkina on suunniteltu otettavan käyttöön 11/2024.

Reservitoimittajiin kohdistuvat muutokset ovat kohtuullisen rajalliset. Uuden alustan myötä tulee käyttöön uusi käyttöliittymä ja tarvitaan mm. uudet käyttäjätunnukset. Sanomiin tulee pieniä muutoksia. Uutena pakollisena kenttänä tulee aluetieto (etelä, keskinen, pohjoinen). Markkinatulosten vastaanottamiseen tulee myös uusi sanoma. Hankittavat reservivelvoitteen määrät tullaan myös jatkossa kommunikimaan erillisellä sanomalla reservitoimittajille automaattisesti. Nykyään tiedot ovat olleet näkyvillä VAKSI-järjestelmässä, mutta niitä ei ole saanut automaattisesti sanomilla.

Tarkempia yksityiskohtia sanomaliikenteeseen liittyen löytyy pohjoismaisesta implementointiohjeesta.

Keskusteltiin alueen määrittämisen ehdoista, koska nykyisellään sitä ei sanktioiden näkökulmasta haluta käyttää, jollei se ole pakollista. Alueen ilmoittamisella voi olla vaikutuksia tarjouksen käsittelyyn maan sisäisessä pullonkaulatilanteessa. Olisi hyvä, että alueen ilmoittaminen ei johtaisi tiukkaan sanktiointiin ainakaan normaalissa käyttötilanteessa.

Esitettiin kysymys tasevastaavan roolista prosessissa. Tasevastaavalle ei toimiteta suoraan mitään tietoja. Fingridin ja reservitoimittajan keskinäisen sopimuksen perusteella tietoja toimitetaan suoraan reservitoimittajalle, joka taas operoi tasevastaavan kanssa näiden keskenään sopimalla tavalla.

Esitettiin kysymys mitä tietoja ENTSO-E:n transparensialustalle viedään NMMS-järjestelmästä. Tiedoista viedään esimerkiksi hintatietoja, hankintatietoja ja markkinamääriä. Samoja tietoja julkaistaan myös Fingridin Avoin data -palvelussa. Yleissääntönä Avoin data -palvelussa pitäisi olla vähintään kaikki ne tiedot mitä transparensialustalle viedään.

Markkinat / Teemu Kokki

13.5.2024

Julkinen

Lisätietoja aiheesta voi myöhemminkin kysyä suoraan Joonakselta.

1.4 Kuormanohjausrajapinnan määrittelyprojekti

Teemu V esitteli kuormanohjausrajapinnan määrittelyprojektin tuloksia. TEM pyysi syksyllä 2023 Fingridiä määrittelemään teknisen toteutuksen rajapinnalle, jonka kautta joustopalveluntarjoajat voivat välittää kuormanohjauksikäskyjä jakeluverkonhaltijoille toteutettavaksi älymittareihin liitettyjen kuormanohjausreleiden kautta. Määrittelyprojektin loppuraportti on toimitettu TEM:lle 30.4.2024 ja [se](#) on myös saatavilla Fingridin verkkosivuilta.

Tavoitteena oli määritellä ”yhden luukun periaatteella” toimiva järjestelmä, jossa joustopalveluntarjoaja voi tehdä ohjauspyyntöjä samalla tavalla jakeluverkosta ja käyttöpaikasta riippumatta. Selvitettyjä päävaihtoehtoja oli kaksi: erillinen kuormanohjausrajapinta, joka hyödyntää datahubin valtuutuskäsittelyä sekä kuormanohjausrajapinnan toteuttaminen osana datahub-järjestelmää. Käytiin läpi eri vaihtoehtoihin liittyviä kustannusarvioita. Kokonaiskustannus muodostuisi selvityksen mukaan lähes pääosin jakeluverkkojen kustannuksista.

Selvityksen perusteella suositeltiin vaihtoehtoa, jossa rajapinta toteutettaisiin datahub-organisaation toimesta. Rajapintaratkaisun kustannustehokkuus nostettiin selvityksessä erittäin tärkeäksi tekijäksi.

Asetuksen vaatima maksimiaikavaatimus ohjausten toteuttamiselle on kuusi tuntia, mikä rajoittaa hyödyntämistä reservimarkkinoilla.

Keskustelussa esitettiin, että jakeluverkkojen kustannuksia voitaisiin alentaa yhteishankinnalla, jolla luentajärjestelmiin saataisiin yhteistyössä jakeluverkkoyhtiöiden kesken hankittua tarvittavat muutokset. Muuten jakeluverkoille aiheutuvat kustannukset saattavat olla kohtuuttoman suuret.

Keskustelussa kritisoitiin yleisesti kuormanohjausrelevaihtoehdon käyttämistä joustopalvelun tarjoamisessa siitä, että takaisinpäin joustopalveluntarjoajalle ei välity tietoa toteutuneista joustoista. Muilla ratkaisuilla tällainen on mahdollista.

Aikataulu toteutukselle on tiukka ja alustava työ pitäisi saada käyntiin jo ennen tarkemman lainsäädännön valmistumista.

1.5 Tiedonvaihdon kyselyn tulokset

Päivi kävi läpi tiedonvaihdon kyselyn tulokset. Huhtikuussa toteutettu kysely oli ensimmäinen ja vastauksia saapui seitsemän. Tulokset olivat kaiken kaikkiaan hyvät ja avoimissa vastauksissa oli paljon hyviä ideoita sekä näkemyksiä.

Kyselyn avoimessa vastauksessa oli toivottu esitystä Kyberturvallisuuskeskuksesta tiedonvaihdon tietoturva-näkökulmasta. Tämä nosto sai positiivista kannatusta. Lisäksi mainittiin Kyberturvallisuuskeskuksen toimialaryhmistä Energia-ala ja heidän tiedotteensa. (<https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/palvelumme/tilannekuva-ja-verkostojohtaminen/isac-tiedonvaihtoryhmat?toggle=Energia-ala>)

Käytiin lyhyt keskustelu kokousten teknisen sisällön tasosta ja nykyiseen tasoon oltiin ihan tyytyväisiä. Tekniset alustat ovat oleellisempaa tietoa kuin esim. tiedonvaihdon sisältöä kuvaavat skeemat. Tärkeäksi näkökulmaksi todettiin tieto siitä, millaisia muutoksia toimijoiden toimintaan on tulossa eli mihin pitäisi varautua. Kiinnostus on suurta myös vasta suunnitteluasteella oleviin kehitysprojekteihin, joihin foorumilla olisi vielä mahdollisuus ehtiä kommentoimaan ja vaikuttamaan. Mahdolliset epäkohdat suunnittelutilassa olevista muutoksista voisivat foorumin keskustelussa nousta esiin jo hyvissä ajoin. Näkyvyyttä pidemmälle tulevaan kaivataan.

Kysymys kaikille avoimesta foorumista oli saanut ääniä puolesta sekä vastaan. Kokouksessa todettiin yleisesti, että kehitysfoorumia on varaa laajentaa, mutta liian iso porukka ei tuo lisäarvoa, vaan vähentää avointa keskustelua. Yhtä mieltä oltiin laajemman tiedottamisen tärkeydestä, jos julkaistava asia on kooltaan iso tai vaikutuksiltaan suuri.

Esiin nousi ajatus, voisiko foorumilla olla tukkumarkkinapuoli voimakkaammin edustettuna eli ei vain sellainen tiedonvaihto, jossa Fingrid on toisena osapuolena tai kaipaisiko foorumin kokoonpano lisäystä esimerkiksi sektori-integraatioon liittyen.

1.6 Tiedonvaihdon kehityksen tiekartta

Päivi kertoi tiekartan kehityskohteiden tilannepäivitykset.

Reaaliaikaisen tiedonvaihdon kevytrakaisu

Testaus on toistaiseksi ollut sisäistä ja projekti odottaa ulkoisten riippuvuuksien valmistumista. Ne ovat edenneet, mutta valmistumista ei ole vielä vahvistettu. Näiden valmistuminen vasta mahdollistaa testauksen pilottiasiakkaiden kanssa. Testaus on tarkoitus hoitaa vielä ennen kesälomakautta ja mahdollisuuksien mukaan julkaista rajapinta tuotantoon.

Tilannekatsausdialle ei ollut kirjattu riittävästi taustatietoja eli millaiseen käyttöön kevytrakaisu on tarkoitettu. Esitettiin toive, että sitä voisi käyttää kaikkeen mahdolliseen, missä vaan Fingrid on toisena osapuolena. (Dialle on jälkikäteen lisätty alun perin puuttuneita lisätietoja.) Varmistettiin myös, että asiakastestaus tarkoitti testausta pilottiasiakkaiden kanssa.

Foorumilaiset mainitsivat muutokseen liittyen tärkeäksi asiaksi ennakkoon tapahtuvan julkisen tiedottamisen siitä kenelle ja mihin tarkoitukseen ratkaisu on suunniteltu ja miten ratkaisu toimii teknisesti.

Kansallisista tunnuksista luopuminen

Taseselvityksen osalta kansallisista tunnuksista luopumisesta on olemassa alustavana aikatauluna vuoden 2025 loppu, jolloin tuki kansallisten tunnusten käytölle loppuu. Kansallisista tunnuksista luopuminen on kaiken kaikkiaan iso kokonaisuus, joka on tarkoitus paloitella osiin ja toteuttaa pala kerrallaan taseselvityksestä lähtien. Uutta tiedotettavaa ei taseselvityksen osalta ollut ja muiden prosessien osalta Fingridillä on alkamassa sisäiset keskustelut.

Datahubin tuotantotietojen hyödyntäminen alkuperätakuupalvelussa

Tämä kehitys on osa Ediel-tiedonvaihdosta luopumista, joka onnistuessaan edistää tavoitteen saavuttamista, mutta ei ole ratkaisu kaikkiin tunnistettuihin tilanteisiin.

Tavoitteena on hyödyntää jakeluverkonhaltijoiden datahubille toimittamia tuotantotietoja

Markkinat / Teemu Kokki

13.5.2024

Julkinen

alkuperätakuupalvelussa.

Ratkaisumallia pilotoidaan erään asiakkaan yhden voimalaitoksen osalta. Fingrid tarvitsee datahubissa valtuutuksen kyseisen voimalaitoksen tietoihin, jotta tuotantotiedot olisivat haettavissa. Valtuutuksen toteutus on käynnissä ja sen onnistuttua testaus pääsee etenemään.

FCR vuosimarkkinasuunnitelmat

FCR-vuosimarkkinasuunnitelmien toimittamisesta EDI-tiedonvaihdon välityksellä on tarkoitus luopua ja ottaa käyttöön ECP/EDX-tiedonvaihtoa ja CIM-sanomaformaatti. Testauksessa on onnistuttu viemään CIM-muotoinen vuosisuunnitelmasanoma testikantaan. Testaus on käynnistynyt ja jatkuu edelleen.

Alustavana aikatauluna on uusien vaatimusten voimaan astuminen vuoden 2025 alusta. Tarjolla on joustava siirtymäaika uusien vaatimusten noudattamiseen. Aikataulua todennäköisesti lykätään hieman eli mahdollistetaan vuosisuunnitelmien vastaanotto ECP:llä mahdollisimman pian, mutta EDI:stä ei luovuta heti vuoden alussa vaan siirtymäaika annetaan hieman enemmän.

Toteutusohje reservitoimittajille on julkaisematta, mutta ensimmäinen versio siitä on jo olemassa.

Tuotantosuunnitelmat

Tuki toimittaa tuotantosuunnitelmia EDI-tiedonvaihtona on loppumassa ja siirtyminen toimitukseen ECP/EDX-tiedonvaihtoa kautta käyttöön vuoden 2025 alusta.

Muutoksesta on kohdennetusti tiedotettu tasevastaavia sekä kerrottu yleisesti alkuvuodesta pidetyssä tasevastaavapäivässä.

Muutama osapuoli on vaihtanut EDX-tiedonvaihtoon ja muutama osapuoli testailee tällä hetkellä Fingridin testiympäristössä. Yksi testiajista toimittaa usean tasevastaavan tuotantosuunnitelmat. Näiden jälkeen on vielä noin 10 osapuolta, joiden lähetykset tulisi muuttaa.

Lähiaikoina on tarkoitus kontaktoida osapuolia, joiden lähetykset menevät edelleen EDI-tiedonvaihtona.

Teemu V mainitsi foorumilaisille diplomityöstä, joka on käynnistynyt tarkoituksena selvittää mahdollisuudesta saada datahubiin kaikki verkot ja sen muutoksen hyötyjä. Diplomityön loppupäätelmät kiinnostavat foorumin jäseniä. Kysyttiin, kattaako kyseinen diplomityö myös kustannusnäkökulman.

Teemu V kertoi tiedonvaihdon tiekarttaan tehtävästä päivityksestä, joka on tarkoitus julkaista kesäkuun loppuun mennessä. Päivitetty tiekartta tulee kattamaan vuodet 2024–2026. Valmistelutyö tiekartan päivittämiseksi on käynnissä, mutta kehitystarpeita otetaan edelleen vastaan arvioitavaksi. Teemu V korosti, että kehitystarpeiden ei tarvitse olla pelkästään tiedonvaihdon tekniseen puoleen liittyviä, vaan myös esimerkiksi ohjeistuksiin ja menettelytapoihin liittyvät asiat kuuluvat kokonaisuuteen.

Nähtiin, että tiekartan pitäisi olla mahdollisimman kokonaisvaltainen eli sen pitäisi esittää kaikki sähkön tukkimarkkinoiden tiedonvaihtoon liittyvät muutokset, vaikka ainoastaan osaan näistä voi vaikuttaa kehitysfoorumin kautta. Kaikille tiekartassa esitettävillä asioilla olisi hyvä kirjata kunkin kehitysasian vastuutaho. Lisäksi tiekartassa pitäisi näyttää ainoastaan ne muutokset, jotka vaikuttavat vähintään jollain lailla Suomessa toimiviin osapuoliin.

Markkinat / Teemu Kokki

13.5.2024

Julkinen

1.7 Muut asiat

Fingridin nettisivuista esitettiin yhteistoive, että sisältö olisi paremmin koottu yhteen. Tällä hetkellä materiaalit ovat ripoteltuna ja pitkien polkujen eli usean klikkauksen päässä. Esimerkkinä reservipalveluiden osalta voisi olla sivu, josta olisi pääsy kaikkeen siihen liittyvään materiaaliin.

Kehitysfoorumin seuraaviksi kokousajankohdiksi valittiin seuraavat

- Q3/24 kokous: ma 9.9. 12–15:45
- Q4/24 kokous: to 28.11. 12–15:45

Jakelu Tukkusähkömarkkinoiden tiedonvaihdon kehitysfoorumi

Tiedoksi Tukkusähkömarkkinoiden tiedonvaihtotiimi